

порядок проведення слідчих (розшукових) дій визначений не тільки чинним Кримінальним процесуальним кодексом України. Також, висвітилися те, що певні положення даної теми визначаються міжнародно-правовими актами, які є ратифікованими нашої державою.

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 10.02.2024).
2. Капліна О. В. Проблеми вдосконалення нормативного регулювання проведення слідчих (розшукових) дій. *Вісник кримінального судочинства*, 2015. 40-48 с.
3. Лоскутов Т. О. Предмет регулювання кримінального процесуального права: монографія. Київ: Юридичний світ, 2016. 416 с.
4. Сердюк А. Порядок проведення аудіо-, відео контролю особи та аудіо-, відео контролю місця. *Visegrad Journal on Human Rights*, 2016. 193 – 198 с.

Давидов М. В.

здобувач вищої освіти 3 курсу
Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ

Кіяниця В. М.

старший викладач кафедри
кримінального процесу та стратегічних
розслідувань Дніпровського
державного університету
внутрішніх справ

ПОВЕРНЕННЯ ОБВИНУВАЛЬНОГО АКТУ ПРОКУРОРУ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Повернення обвинувального акта є проблемним з точки зору не лише нормативних передумов (відсутності чітких і однозначних критеріїв), а й впливу такого рішення на подальший рух кримінального провадження і на права особи, притягнутої до кримінальної відповідальності.

Після повернення обвинувального акта автоматично актуалізуються питання, на які законодавець при розробці й подальшому відпрацюванню Кримінального процесуального кодексу України (далі –КПК України) відповідей не надає.

Існують такі підстави для повернення обвинувального акта прокурору: судом встановлено, що він затверджений прокурором та підписаний лише слідчим, проте не підписаний прокурором, який затвердив такий

обвинувальний акт [1];

- відсутній підпис самого підозрюваного про отримання ним копії обвинувального акта і реєстру матеріалів досудового розслідування [1];

- слідчий склав обвинувальний акт до завершення досудового розслідування, враховуючи, що після його складання проводив слідчі дії, що не відповідає вимогам процесуального законодавства [1];

- в порушення п. 4 ч. 2 ст. 291 КПК України у обвинувальному акті не зазначені ім'я і по батькові слідчого, який склав обвинувальний акт, та прокурора, який затвердив цей акт [1];

- відсутність дати та місця його складання та затвердження [1].

Окремо необхідно визначити процесуальні помилки, що призвели до повернення обвинувального акта прокурору через помилки у викладі фактичних обставин кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими, правову кваліфікацію кримінального правопорушення з посиланням на положення закону і статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання обвинувачення.

Прокурором складений обвинувальний акт з порушеннями вимог ст. 291 ч. 2 п. 3 КПК України. Так, згідно з ухвалами відповідно до ст. 291 ч. 2 п. 3 КПК України обвинувальний акт має містити в собі анкетні відомості потерпілого і участь потерпілого або його представника в провадженні є обов'язковою [1].

КПК України не містить приписів про те, який строк надається прокурору для усунення недоліків обвинувального акта після його повернення. Виходячи зі ст. 28 КПК України, такий строк має бути розумним – об'єктивно необхідним для того, щоб привести повернутий обвинувальний акт у відповідність до вимог закону.

Поза межами правового регулювання залишається питання, чи має суд встановлювати відповідний розумний строк, виходячи з конкретних недоліків, які зумовили повернення обвинувального акта, чи прокурор, отримавши його для доопрацювання, самостійно має визначитися з цим строком [2, с. 178-183].

На нормативному рівні також не визначено, чи має суд при поверненні обвинувального акта вказати на конкретні дії, які слід здійснити прокурору для усунення встановлених недоліків. Очевидно, що відповідні вказівки суду суперечать ідеї змагальності судового розгляду та порушують баланс функцій у кримінальному процесі, однак у 2012 р. Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ мав інший погляд на це. У листі від 03.10.2012 р. №223-1430/0/4-12 «Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» [3] він зазначив, що ухвалою про повернення обвинувального акта суд зобов'язує прокурора усунути виявлені недоліки протягом визначеного ним розумного строку, який має бути достатнім для виправлення допущених недоліків. Проведення будь-яких

слідчих або інших процесуальних дій, окрім тих, що зазначені в ухвалі про повернення обвинувального акта, у кримінальному провадженні не допускається. Докази, отримані при проведенні процесуальних дій, не визначених в ухвалі про повернення матеріалів кримінального провадження, згідно ч. 8 ст. 223 КПК є недопустимими.

Такі формулювання досить небезпечні, адже дозволяють зробити висновок, що:

1) визначення строку і переліку конкретних процесуальних дій, які має вчинити прокурор, покладається на суд;

2) прокурор, у свою чергу, після повернення обвинувального акта може проводити спрямовані на отримання доказів процесуальні дії, які визначені у відповідній ухвалі суду [4].

Підсумовуючи вищенаведену практику, необхідно зазначити, що повернення обвинувального акта прокурору можливе з критерію сутності таких підстав для повернення. Вони визначаються фактичними обставинами такого повернення та їх встановлює суд під час підготовчого розгляду кримінальної справи. Так, повернення обвинувального акта прокурору під час підготовчого провадження можливе через процесуальні помилки; помилки форми обвинувального акта як документа та помилки у кваліфікації кримінального правопорушення. Досить лише однієї помилки для повернення обвинувального акта прокурору.

Процесуальними помилками необхідно вважати, наприклад, такі: обвинувальний акт складений прокурором без мотивування його незгоди із складеним слідчим обвинувальним актом, порушення прав учасників кримінального провадження під час порядку вручення обвинувального акта та додатків до нього тощо. Тобто процесуальними необхідно вважати ті помилки, які були допущені як під час складання обвинувального акта, під час його вручення підозрюваному, так і під час направлення до суду і стосуються порушення прав учасників кримінального провадження.

Помилками форми обвинувального акта як документа необхідно вважати введення у його текст такої, що не відповідає дійсності інформації, та яка є помилковою як наслідок технічної помилки, або відсутності такої інформації, і водночас не дає можливості правильно ідентифікувати відомості, які має містити обвинувальний акт, згідно з вимогами ст. 291 КПК України. Однак якщо помилка у даті та місці складання та затвердження обвинувального акта не була технічною помилкою, то таку помилку необхідно вважати процесуальною.

Помилки у кваліфікації кримінального правопорушення безпосередньо стосуються обвинувачення особи у скоєнні злочину, а саме викладу фактичних обставин кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими, правову кваліфікацію кримінального правопорушення з посиланням на положення закону і статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання обвинувачення, а також

обставин, які обтяжують чи пом'якшують покарання та розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням за умови матеріального чи змішаного складу злочину. А щодо юридичних осіб, то це також стосується підстав застосування заходів кримінально-правового характеру, які прокурор вважає встановленими.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n2769> (дата звернення : 02. 04. 2024).

2. Циганюк Ю. В. Повернення обвинувального акта прокурору в підготовчому провадженні: системний аналіз практики. *Право і суспільство*. 2020. № 2 частина 3. С. 178-183. DOI : <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-3.28>.

3. Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України : лист Вищого спеціалізованого суду з розгляду кримінальних та цивільних справ від 03.10.2012 № 223-1430/0/4-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1430740-12#Text> (дата звернення: 02. 04. 2024).

4. Михайленко В. Повернення обвинувального акта прокурору: проблеми розуміння, тлумачення та застосування. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/povernennya-obvinuvalnogo-akta-prokuroru-problemi-rozuminnya-tlumachennya-ta-zastosuvannya.html> (дата звернення : 02. 04. 2024).

Дрозд А. О.

курсант 2 курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Єфімов В. В.

доцент кафедри кримінального процесу
та стратегічних розслідувань
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

Розслідування воєнних злочинів є надзвичайно складним і важливим завданням, яке вимагає точності, ретельності та використання сучасних технологій. У сучасному світі інформаційно-аналітичні методи набувають особливого значення для виявлення, документування та аналізу таких злочинів. Ці методи дозволяють зібрати, обробити та інтерпретувати величезну кількість даних, що є критичним для забезпечення справедливості